

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Το αφιέρωμα στην εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία στη χώρα μας συνεχίζεται σ' αυτό το τεύχος (αρ. 119/2015) με άρθρα που αναφέρονται στα λειτουργούντα τμήματα Κοινωνικής Εργασίας και στο εκπαιδευτικό τους έργο. Οι σημαντικότερες εξελίξεις στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών, μετά την πλήρη ένταξή της στη δημόσια Παιδεία, ήταν: (α) Η ίδρυση στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και η λειτουργία από το ακαδημαϊκό έτος 1996-1997, τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης στο οποίο εντάχθηκαν ως κατευθύνσεις η Κοινωνική Διοίκηση και Πολιτική και η Κοινωνική Εργασία (Π.Δ. 304/1994). Η ένταξη του κλάδου της Κοινωνικής Εργασίας στις πανεπιστημιακές σπουδές - αν και όχι ως αυτοτελούς τμήματος - ήταν το επιστέγασμα των μακροχρόνιων προσπαθειών του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος, επιστημονικών και εκπαιδευτικών φορέων του επαγγέλματος και καθηγητών. (β) Η μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με την επωνυμία "Αθηνά", η οποία προβλέπει τη συγχώνευση αφενός των τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Αθήνας και του ΤΕΙ Πάτρας στο πρώτο (Π.Δ. 94/2013) και αφετέρου των τμημάτων Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης στο Δ.Π.Θ. σε ένα τμήμα, ενταγμένο στη Σχολή Κοινωνικών, Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών (Π.Δ. 86/2013), με αποτέλεσμα την υποβίβαση του γνωστικού αντικειμένου της Κοινωνικής Εργασίας σε κατεύθυνση προχωρημένου εξαμήνου. Η εν λόγω μεταρρύθμιση σαφώς περιορίζει τις θέσεις σπουδών στην Κοινωνική Εργασία.

Το χρονικό της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης των κοινωνικών λειτουργών, καθώς και τα επιτεύγματα αλλά και τις περιπέτειες της "κατεύθυνσης" Κοινωνικής Εργασίας στο Δ.Π.Θ., εξιστορεί στο εμπεριστατωμένο άρθρο της, με γλαφυρό και βιωματικό τρόπο, η καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας Θεανώ Καλλινικάκη. Μεταξύ άλλων, η συγγραφέας αναφέρεται στις αρχικές δυσκολίες να καθιερωθεί το μοντέλο εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία τόσο στο πανεπιστημιακό κατεστημένο όσο και στην τοπική κοινωνία" στην ανάπτυξη και εφαρμογή μεθόδων διαπολιτισμικής, κριτικής και ριζοσπαστικής κοινωνικής εργασίας, καθώς και ολιστικών μοντέλων για την αντιμετώπιση των αναγκών και ιδιοπεροτήτων της περιοχής - με την ποικιλία πληθυσμιακών ομάδων - στα πλαίσια συνεργειών με την ευρύτερη κοινωνία" στην εισαγωγή νέων και την αναδιαμόρφωση μαθημάτων που να ανταποκρίνονται στις πολλαπλές συνέπειες της οικονομικής κρίσης στη χώρα. Από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015,

το πρόγραμμα μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών απονέμει μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην *Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση*.

Για τη διαχρονική πορεία της εκπαίδευσης στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας στο Τ.Ε.Ι. Πάτρας γράφει η καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας Σταυρούλα Κορνάρου-Ζαγούρα. Με τον δυναμικό και εμψυχωτικό λόγο της, η συγγραφέας ξετυλίγει τα πρώτα εικοσιπέντε χρόνια λειτουργίας του τμήματος με ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες για το πολυδιάστατο εκπαιδευτικό και συνάμα κοινωνικό έργο του, με ποικίλες κοινωνικές δράσεις, προς όφελος της τοπικής κοινωνίας. Αναφέρεται στις προσπάθειες "προκειμένου να κατανοήσει ένα τεχνοκρατικό περιβάλλον τις ιδιομορφίες στην εκπαίδευση της εφαρμοσμένης επιστήμης της Κοινωνικής Εργασίας" και στην τροποποίηση του αρχικού προγράμματος σπουδών που είχε προσανατολισμό ιατρικής κοινωνικής εργασίας σε ένα πολυδύναμο πρόγραμμα εκπαίδευσης "κοινωνικών λειτουργών βάσης". Το τμήμα προώθησε τη σχολική κοινωνική εργασία: καθιέρωσε την πρακτική άσκηση των σπουδαστών στη δημοτική και μέση εκπαίδευση και, παράλληλα, με πρωτοβουλία και τη διοικητική και παιδαγωγική ευθύνη του τμήματος, άρχισε από το 1991 να λειτουργεί με επιτυχία το Πρότυπο Εργαστήριο Προσχολικής Αγωγής, ως παιδικός σταθμός για τα παιδιά του προσωπικού και των σπουδαστών και ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης. Κατά τη συγγραφέα, ο ζήλος και η θερμή των διδασκόντων και η συμμετοχικότητα των σπουδαστών του τμήματος καθιστούν την εκπαιδευτική διαδικασία ουσιαστική μύηση στις ανθρώπινες αξίες που διακονεί το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού.

Την αναλυτική και ενδιαφέρουσα παρουσίαση για το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου Κρήτης, με τίτλο *Προκλήσεις και προοπτικές για την εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών σε περίοδο οικονομικής κρίσης*, υπογράφουν η καθηγήτρια εφαρμογών Μαρία Παπαδάκη, η εργαστηριακή συνεργάτης Παγώνα Μαραγκάκη, η εξωτερική συνεργάτης Βαγιούλα Τσούτση και ο καθηγητής Κοινωνιολογίας Ιωάννης Χλιαουτάκης. Συνδέοντας την εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία με τις προκλήσεις της εποχής στη χώρα μας και διεθνώς και το θεωρητικό τους υπόβαθρο, οι συγγραφείς εστιάζουν στον προσανατολισμό των σπουδών στην έρευνα, την τεκμηριωμένη γνώση, την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και σε συνεργατικά μοντέλα εκπαίδευσης. Στα πλαίσια αυτών των κατευθύνσεων, λειτουργούν στο τμήμα τέσσερα ερευνητικά εργαστήρια: (α) το εργαστήριο μελέτης συμπεριφορών υγείας και οδικής ασφάλειας, (β) το εργαστήριο διεπιστημονικής προσέγγισης για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, (γ) το εργαστήριο διαπολιτισμικής αγωγής και δράσης και (δ) το εργαστήριο τοπικής κοινοτικής ανάπτυξης. Γενικώς, το τμήμα

διακρίνεται για την ερευνητική του δραστηριότητα και τις δημοσιεύσεις του.

Στο σύντομο, περιεκτικό κείμενό του, ο καθηγητής Κοινωνικής Εργασίας Πέτρος Σταθόπουλος συνοψίζει τα πρώτα δεκαπέντε χρόνια λειτουργίας του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Αθήνας. Επισημαίνει τις δυσκολίες προσαρμογής προσωπικού και σπουδαστών κατά τη μετάβαση από τις Ιδιωτικού Δικαίου Σχολές Κοινωνικής Εργασίας, όπου η ατμόσφαιρα ήταν πιο "οικογενειακή" και οι σχέσεις καθηγητών - σπουδαστών πιο οικείες, στο γενικά απρόσωπο περιβάλλον της δημόσιας εκπαίδευσης. Προβάλλει τις θετικές συνέπειες της ένταξης, που ήταν η αναβάθμιση των σπουδών "ως ισότιμων με τα Α.Ε.Ι., αλλά με διαφορετική αποστολή", η αναβάθμιση των προσόντων του εκπαιδευτικού προσωπικού και, επίσης, η δυνατότητα ανταλλαγής σπουδαστών και εκπαιδευτών μεταξύ αντίστοιχων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχει εμπλουτίσει τη θεωρητική γνώση και εμπειρία. Στοιχεία αρνητικά, κατά τον συγγραφέα, για τις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία - σε σύγκριση με το προϋπάρχον σύστημα - είναι η εισαγωγή σπουδαστών μέσω των πανελληνίων εξετάσεων, οι οποίες δεν διασφαλίζουν την ενημέρωση των υποψηφίων για το περιεχόμενο των σπουδών, το ουσιαστικό ενδιαφέρον και την καταλληλότητα για το επάγγελμα, και η μειωμένη παρουσία των σπουδαστών στα θεωρητικά μαθήματα. Σημαντική ήταν η ίδρυση Κοινωνικής Συμβουλευτικής Υπηρεσίας, το 1988, για την εξυπηρέτηση των σπουδαστών του Ιδρύματος, η οποία στελεχώνεται από προσωπικό του τμήματος.

Η πρόσκληση στην προϊσταμένη Αρχή του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Αθήνας για συγγραφή και συμπερίληψη στο αφιέρωμα αυτό άρθρου για το εκπαιδευτικό έργο και τις εξελίξεις στο εν λόγω τμήμα τα τελευταία χρόνια, δυστυχώς δεν ευοδώθηκε. Θα θέλαμε πάντως να αναφέρουμε τη λειτουργία από εφέτος προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Κοινωνική Εργασία.

Αγαπητοί συνάδελφοι, οφείλουμε να υπερασπισθούμε τις διεκδικήσεις μας τόσο για τη συνέχιση της λειτουργίας του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Πάτρας, όσο και για τη δημιουργία αυτοτελούς πανεπιστημιακού τμήματος Κοινωνικής Εργασίας.

Η Συντακτική Επιτροπή